

ombudsman

veřejný ochránce práv

Vaše značka 530 803 036
Sp. zn. 5722/2021/VOP/KPV
Č. j. KVOP-28036/2023
Datum 3. srpna 2023

Vážený pan
Mgr. František Boháček
ústřední ředitel
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5

Vážený pane ústřední řediteli,

dovoluji si Vás seznámit se svým závěrečným stanoviskem ve věci postupu ČSSZ v řízení o starobním důchodu pana A., bytem xxx (stěžovatel).

Dne 2. 11. 2022 jsem vydal zprávu o šetření, kterou zasílám v příloze a v níž jsem konstatoval pochybení ČSSZ. Jen stručně shrnu, že dvě pochybení týkající se hodnocení dob pojištění ČSSZ již v průběhu mého šetření napravila.

Neuznala však pochybení, které jsem shledal v tom, že při výpočtu dílčího českého důchodu nedosadila za doby pojištění získané stěžovatelem v Turecku a Bulharsku tzv. indexované výdělků. Turecké a bulharské doby pouze vyloučila.

K závěrům šetření se připisem ze dne 8. 12. 2022, č. j. 10000/8198718/22/603/4299, vyjádřila ředitelka sekce pro řízení úřadu ČSSZ Mgr. Ivana Žáčková. Závěr o pochybení ČSSZ při výpočtu dílčího českého důchodu odmítla. Vyslovila názor, že mnou navržený postup, tj. dosazení indexovaných výdělků, nemá oporu v platném právu.

Ve zprávě o šetření jsem na podporu svých závěrů argumentoval článkem 14 Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/80. Tento článek však dle vyjádření Mgr. Žáčkové nelze interpretovat tak, že by se při výpočtu dávky mělo přihlídnout k dobám pojištění v Turecku a použít na ně stejná pravidla jako na doby pojištění získané v jiných členských státech Evropské unie, tj. dosadit za ně indexované výdělků. Smyslem článku 14 bylo umožnit tureckým občanům získat důchod podle koordinačních nařízení, pokud získali dobu pojištění alespoň ve dvou členských státech, a vyplácet jej v podobě doplatku do výše důchodu, který náleží podle bilaterální smlouvy s Tureckem, tj. vlastně vyplácet důchod ve výši stanovené podle koordinačních nařízení, pokud je vyšší než důchod podle bilaterální smlouvy.

ČSSZ dle vyjádření Mgr. Žáčkové posoudila nárok stěžovatele na důchod podle koordinačních nařízení Evropské unie, tj. kromě českých dob pojištění přihlíděla rovněž k dobám bulharským, nicméně vzhledem k tomu, že sečtením českých a bulharských dob stěžovatel nesplnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod, nemohla ČSSZ výši důchodu podle koordinačních nařízení stanovit. Pokud by stěžovateli nárok na důchod podle nařízení vznikl a výše vypočtená podle jeho ustanovení byla vyšší než výše podle bilaterální smlouvy s Tureckem, ČSSZ by mu přiznala a vyplácela důchod podle koordinačních nařízení, což by zcela naplňovalo smysl a účel článku 14 Rozhodnutí

č. 3/80. Nic z toho však nelze vztáhnout na důchodový nárok, který stěžovateli náleží podle bilaterální smlouvy mezi Českou republikou a Kanadou, resp. mezi Českou republikou a Tureckem.

Vyjádření Mgr. Žáčkové týkající se článku 14 Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/80 akceptuji. Na svém závěru o nezbytnosti dosazení indexovaných výdělků však přesto trvám.

Základním východiskem pro posouzení případu stěžovatele je přiznání důchodu podle Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Kanadou, která umožňuje započítat i doby pojištění získané podle právních předpisů třetího státu za podmínky, že obě strany smlouvy jsou s třetím státem vázány smlouvami o sociálním zabezpečení, jež obsahují ustanovení o sčítání dob pojištění.¹ Tato podmínka je v případě Bulharska i Turecka splněna. Doby pojištění se započtou pro stanovení teoretické výše důchodu, z níž se v poměru délky dob pojištění získaných podle právních předpisů České republiky k celkové době pojištění vypočítá výše důchodu určená k výplatě.

Smlouva ale již neřeší, jak se s dobami pojištění získanými ve třetích státech má nakládat pro účely stanovení vyměřovacího základu pro výpočet výše důchodu. **Určuje, že kanadské doby se vylučují², ale pravidla pro doby pojištění získané ve třetích státech nijak nevymezuje. Za této situace je tedy třeba aplikovat úpravu, která zacházení s dobami pojištění pro stanovení výše důchodu upravuje.**

V případě bulharských dob jsou to koordinační nařízení, podle nichž se při výpočtu používají indexované výdělků. Mimochodem, k bulharským dobám pojištění se Mgr. Žáčková vůbec nevyjádřila.

Pokud jde o turecké doby, je třeba použít Smlouvu mezi Českou republikou a Tureckou republikou o sociálním zabezpečení³, konkrétně článek 19 odst. 3. V souladu s ním se pro stanovení průměrného výdělku, který se bere v úvahu pro výpočet dávek, použijí pro turecké doby indexované výdělků, nikoliv vyloučená doba.

Trvám tedy na závěru, že ČSSZ měla při výpočtu dílčího českého starobního důchodu za doby, které stěžovatel získal podle tureckých a bulharských právních předpisů, dosadit indexované výdělků.

Vzhledem k tomu, že pochybení, které jsem vytkl ve zprávě o šetření, nebylo ze strany ČSSZ napraveno, navrhuji v souladu s ustanoveními § 18 odst. 2 a § 19 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, přijetí opatření k nápravě.

Navrhuji, aby ČSSZ zahájila řízení o změně dle § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a provedla výpočet starobního důchodu stěžovatele s použitím indexovaných výdělků dosazených za doby pojištění, které stěžovatel získal v Bulharsku a Turecku.

1 Čl. 12 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Kanadou. Smlouva byla publikovaná ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 1/2003 Sb.m.s.

2 Čl. 16 odst. 3 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Kanadou.

3 Smlouva byla publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 135/2004 Sb.m.s.

Vážený pane řediteli, dle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci si Vás žádám, abyste se do 45 dnů ode dne doručení k tomuto stanovisku vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Stanovisko zasílám rovněž stěžovateli.

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

Příloha

Zpráva o šetření